tai be aiškių apdirbimo žymių. Jokių radinių neaptikta tik šurfe 2.

Sklype Šviesos g. 1A Šventosios akmens amžiaus gyvenvietėje lagūninio ežero teritorijoje 1,2 m gylyje ežerinėse nuosėdose buvo aptikta III tūkst. pr. Kr. apie 5 m ilgio ir apie 1 m pločio žvejybinė užtvara, suformuota iš į gruntą įkaltų kuolų ir aplink juos sudėliotų plonų vytelių. Ją galima sieti su netoliese esančia Šventosios 42 radimviete.

Fishing Installation at the Šventoji Stone Age Settlement

In 2022, 20 boreholes, 3 test pits with a total area of 23 m^2, and a 371-m-long trench with an area of around 35.5 m^2 in total were investigated at the site of the Stone Age settlement of Šventoji at 1A Šviesos St. (Fig. 1). A wooden fishing structure was unearthed in test pit 1 at a depth of around 1.2 m (H_{abs} = 0.15–0.00m). This structure was made of thicker stakes of ash, willow, and alder, with thin twigs or branches of hazel arranged around the stakes (Figs. 2–3), and was dated to 2899–2730 BC using ^{14}C. Individual finds were also discovered in the vicinity of the installation (Fig. 4).

Dalia Vaičiūnienė,
Vytas Tomašauskas

Žvalgomieji tyrimai magistralinio kelio A5 naujoje trasoje Kalvarijos savivaldybėje

2022 m. birželį magistralinio kelio A5 Kaunas–Marijampolė–Suvalkai ruože nuo 85,00 iki 97,06 km teritorijose (Kalvarijos sav.) vykdyti žvalgomieji tyrimai (1 pav.). Jų metu ištirtas bendras 122 m^2 plotas.

2021 m. rekonstruojamo kelio ruožo teritorijoje (apie 205,05 ha plote) J. Račas atliko

1 pav. Bendras vykdytų žvalgomųjų tyrimų vietų situacijos planas. V. Tomašausko brėž.

Fig. 1. General area plan of the archaeological survey area.

žvalgymus. Žvalgant paviršių archeologinių radinių aptikta Smalninkuose (3 titnago nuoskalos), Trakėnuose (šoninis gremžtukas), kartu fiksuoti ir menkaverčiai XIX–XX a. radiniai, objektai (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 604). Atitinkamai archeologas išskyrė 6 vietas, kuriose tikslinga atlikti platesnės apimties tyrimus. Kaip tik šiose vietose 2022 m. ir buvo vykdyti žvalgomieji tyrimai (1 pav.).

Smalninkuose (Kalvarijos sen.) buvusios ežervietės P krante ištirtas 18 m^2 plotas – perkasa 1 (5x2 m), šurfai 1–8 (1x1 m). **Perkasoje 1** iki 25–35 cm gylio ruda žemė – armuo (vietomis maišyta su šviesiu geltonu smėliu). Jame kartu su XIX–XX a. radiniais aptikta 18 titnago nuoskalų, 2 skeltės, titnaginis kaltelis (2 pav.), 5 lipdytinės keramikos šukės (lygiu ir nežymiai brūkšniuotu paviršiumi). Po armeniu 10–20 cm storio šviesus geltonas priemolingas smėlis (be radinių). Jame aptikti 3 m ilgio, 1 m pločio, smarkiai suardytos (arimo vagų perskirtos) dėmės fragmentai. Įžemis – rudas ar geltonas molis fiksuotas nuo 45–50 cm gylio. Šurfuose 1–8 iki 30–40 cm gylio armuo, jame aptikta XIX–XX a. radinių. Po armeniu rudo ar geltono molio ir žvyro įžemis. Atsižvelgiant į surinktus duomenis galima teigti, kad tirtoje vietoje – perkasos 1 aplinkoje buvusi senovės gyvenvietė (preliminariai datuojama II–I tūkst. pr. Kr.). Deja, jos kultūrinis sluoksnis suardytas ilgametės ūkinės veiklos.

Smalninkuose – Kalviuose (Kalvarijos sen.) buvusių, protaka besijungiančių ežerviečių pakrantėse ištirtas 10 m^2 plotas – šurfai 9–18 (1x1 m). Šurfuose 9–10, 12–18 iki 30–40 cm gylio ruda žemė – armuo, kuriame aptikta XIX–XX a. radinių. Po armeniu rudo ar geltono molio įžemis. Šurfe 11 iki 30–40 armuo. Po juo iki 20–30 cm storio sąnašiniai buvusios ežervietės sluoksniai (be radinių). Įžemis – šviesus geltonas smėlis fiksuotas nuo 80–90 cm gylio. Archeologinis sluoksnis tirtoje vietovėje neaptiktas.

Naujienėlėje (Kalvarijos sen.) buvusios ežervietės ŠV, V krante ištirtas 30 m^2 plotas – perkasos 2–3 (5x2 m), šurfai 19–28 (1x1 m). **Perkasoje 2** po 5 cm storio augaliniu sluoksniu – 20–25 cm storio rudos molingos žemės sluoksnis. Jame kartu su XIX–XX a. radiniais aptiktos 3 titnago nuoskalos (3: 22–24 pav.). Įžemis – rudas ar geltonas molis fiksuotas nuo 25–30 cm gylio. Jame perkasos PR krašte fiksuota 1,1x0,75 m dydžio duobė, jos kraštas. Užpilde aptiktas titnaginis kaltelis, dvi nuoskalos (3: 25–27 pav.), smulkus korodavusio geležinio dirbinio fragmentas ir 9 smarkiai suaižėję arklio kaulai. Perkasoje 3, šurfuose 19–22, 26–27

2 pav. Smalninkuose tirtoje perkasoje 1 aptikti titnago radiniai: 1, 3–5, 7–14, 16–21 – nuoskalos; 2, 15 – skeltės; 6 – kaltelis. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 2. Flint artefacts recovered from Trench 1 in Smalninkai: 1, 3–5, 7–14, 16–21 – flakes; 2, 15 – blades; 6 – chisel.

3 pav. Naujienėlėje tirtoje perkasoje 2 ir šurfe 26 aptikti titnago radiniai: 22–24, 26–28 – nuoskalos; 25 – kaltelis. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 3. Flint artefacts recovered from Trench 2 and test pit 26 in Naujienėlė: 22–24, 26–28 – flakes; 25 – chisel.

4 pav. Pelucmurgiuose tirtose perkasose 5–6 aptikti titnago radiniai: 29, 31, 33 – nuoskalos; 30 apskaldyta žaliava; 32, 34 – skaldytiniai. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 4. Flint artefacts recovered from Trenches 5–6 in Pelucmurgiai: 29, 31, 33 – flakes; 30 – partially processed raw flint; 32, 34 – cores.

po 5 cm storio augaliniu sluoksniu – 25–40 cm storio rudos molingos žemės sluoksnis. Jame kartu su XIX–XX a. radiniais aptikta 1 titnago nuoskala (3: 28 pav.). Įžemis – rudas ar geltonas molis fiksuotas nuo 25–40 cm gylio. Šurfuose 23–25, 28 po 5 cm storio augaliniu sluoksniu – 30–60 cm storio rudos molingos žemės sluoksnis. Jame aptikta menkaverčių XVIII–XX a. radinių. Po šiuo sluoksniu 10–60 cm storio sąnašiniai buvusios ežervietės sluoksniai (be radinių). Įžemis – šviesus geltonas smėlis fiksuotas nuo 0,6–1,2 m gylio. Atsižvelgiant į surinktus duomenis galima kelti prielaidą, kad šioje vietovėje buvusi senovės gyvenvietė (preliminariai datuojama II–I tūkst. pr. Kr.), bet šių tyrimų apimtimis jos aptikti, lokalizuoti nepavyko.

Trakėnuose (Kalvarijos sen.) nedidelės buvusios ežervietės V krante ištirtas 17 m^2 plotas – perkasa 4 (5x2 m), šurfai 29–35 (1x1 m). Iki 15–40 cm gylio fiksuotas rudos žemės – armens sluoksnis. Jame aptikta XIX–XX a. radinių. Po armeniu rudo ar geltono molio įžemis. Archeologinis sluoksnis tirtoje vietovėje neaptiktas.

Pelucmurgiuose (Liubavo sen.) nežymios kalvelės terasinėje aikštelėje ištirtas 30 m^2 plotas – perkasos 5–6 (abi 15x1 m). Iki 30–50 cm gylio fiksuoti tamsiai rudos, rudos žemės sluoksniai. Juose aptikta menkaverčių XIX–XX a. radinių. Po minėtais sluoksniais 5–25 cm storio mišrus šviesiai pilkos žemės ir geltono smėlio sluoksnis. Jame aptiktos 3 nuoskalos, dvi vienagalio skaldytinio liekanos ir apskaldytas titnago žaliavos gabalėlis (4 pav.). Kitų radinių šiame sluoksnyje neaptikta. Perkasose 5–6 aptiktas senovės gyvenvietės (preliminariai datuojama II–I tūkst. pr. Kr.) kultūrinis sluoksnis.

Sabaliave (Liubavo sen.) buvusio Gromadiškių (*Gromadziszki*) palivarko ar dvarelio teritorijoje (pasienio muitinės su Lenkija aplinka) ištirtas 17 m^2 plotas – perkasa 7 (5x2 m), šurfai 36–42. Šurfuose 38–40 po 15 cm storio velėna fiksuotas rudo molio įžemis. Perkasoje 7, šurfuose 36–37, 41–42 fiksuoti 40–80 cm storio suardyti miškožemio sluoksniai su XIX–XX a. radiniais. Archeologinis sluoksnis tirtoje vietovėje neaptiktas. Taip pat tyrimų metu 15–20 m atstumu į V nuo tvarkomo kelio darbų zonos, šalia esančiame eglyne, aptikti iš 0,3–1 m dydžio riedulių sudėti pamatai (5 pav.). Tankia augalija apaugę akmenys sudaro taisyklingą iki 20 m ilgio, 8–9 m pločio kontūrą, kuris orientuotas ŠV–PR kryptimi. Veikiausiai, kad tai vieno iš Gromadiškių (*Gromadziszki*) pali-

5 pav. Sabaliave šalia kelio darbų zonos aptikti pamatai. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 5. Foundations unearthed adjacent to the roadwork zone in Sabaliavas.

varko ar dvarelio pastatų pamatai. Pamatų koordinatės (LKS–94): 6019653, 442876; 6019655, 442867; 6019674, 442866; 6019677, 442875.

Smalninkų ir Pelcmurgių gyvenviečių vietose tikslinga pratęsti tyrimus, kitose vietose galima apsiriboti žvalgymais nuimant viršutinį dirvožemio sluoksnį. Inventorinti archeologiniai radiniai (42 vienetai) perduoti į MKM.

An Archaeological Survey of the New Section of A5 in Kalvarija District

In 2022, an archaeological survey was carried out along the Kaunas–Marijampolė–Suvalkai section of the A5 highway from the 85.00 to 97.06 km markers (south-western Lithuania, Kalvarija District). A total of 6 locations were investigated (Fig. 1) measuring 122 m^2 in total. Evidence of prehistoric settlements was identified in Smalninkai and Pelucmurgiai, and initial observations of the associated material assemblage (Figs. 2–4) date them to the 2nd–1st millennium BC. The stratigraphy of these settlements in Smalninkai and Naujienėlė is either disturbed or remains undetected (the finds were discovered close of the surface, i.e., within the ploughed layer and topsoil). In Pelucmurgiai, a settlement layer comprised of a mixed light grey soil and yellow sand measuring 5–25 cm in thickness was identified under the topsoil at a depth of 30–50 cm. In Sabaliavas, an outline of stone foundations approximately 20 m long and 8–9 m wide was identified in a spruce grove adjacent to the roadworks (Fig. 5). This is likely the foundations of one of the buildings of the former Gromadziszki folwark or manor.